

מצורע חי"ז שיחה ב'

רש"י מבהיר "יכול אפי' נגע בו מאחוריו", שהיה סברא לומר שזהו החידוש בפסוק זה. אך א"א לפרש כן, מפני שתיבות "וכל אשר יגע בו הזב" הם מיותרות לגמרי, שהרי נאמרו בפסוק שלפנ"ז, ולכן מסתבר לומר שהחידוש הוא בתיבות "יגע בו הזב" - שמדובר בסוג חדש של נגיעה שהוא ככולו - היסט.

ברש"י (טו, י"ב): "וכלי חרש אשר יגע בו הזב: יכול אפילו נגע בו מאחוריו וכו' כדאיתא בת"כ עד איזהו מגעו שהוא ככולו הוי אומר זה היסטו".

הפירוש ברש"י הוא שאי אפשר לומר ש"יגע בו" פירושו כמשמעו, שהרי כבר למדנו בפרשת שמיני שאין כלי חרש מטמא אלא מאוירו. וכדי שלא נחלק ונאמר שבפרשת שמיני מדובר בטומאת שרץ הקלה, ובפסוק זה מדובר בטומאת זב החמורה - ואם כן קא סלקא דעתך לומר שהפירוש "יגע בו" הוא כפשוטו היינו אפילו מאחוריו - מביא רש"י בדיבור המתחיל "הזב" ואומר "יכול אפילו נגע בו מאחוריו וכו' כדאיתא בת"כ" ששם מוכיח בגזירה שוה - "ת"ל אשר יגע בו ולהלן הוא אומר אשר תבושל בו מה בו האמור להלן מאוירו אף כאן מאוירו" - שהפירוש "יגע" אינו מאחוריו. אך לפי זה צריך להבין מהו הפירוש "יגע בו" ולכן מפרש רש"י שיגע פירושו "היסטו".

אך מזה שאין רש"י מביא את כל הפירוש מתורת כהנים (גם הראיה מהגזירה שוה ש"יגע" אינו מאחוריו) צריך לומר שההכרח של רש"י לפירושו הוא מהתיבות שמביא מהתורת כהנים ולא מהגזירה שוה.

והביאור בהקדים התמיה בפסוק הקודם (יא): "וכל אשר יגע בו הזב וידיו לא שטף במים וכבס בגדיו וטמא עד הערב", ולכאורה מה משמיענו והלא כבר נאמר (בפסוק ז) "והנוגע בבשר הזב יכבס בגדיו ורחץ במים וטמא עד הערב"?

(ומפני תמיה זו לומדת הגמרא ש"וכל אשר יגע בו הזב" משמעו היסט, משא"כ רש"י לומד טומאת היסט מפסוק דידן (יב) כהתורת כהנים).

והביאור בזה: בפשוטו של מקרא יכול להיות פסוק מיותר באם יש בו פרט אחד של חידוש, ובעניינינו: על (יא) "וידיו לא שוטף במים" מפרש רש"י ש"שאיין בית הסתרים טעון ביאת מים אלא אבר הגלוי כמו הידים". וא"כ זהו הדין שנתחדש בפסוק.

ובפסוק דידן גם כן מתעוררת הקושיא מהו החידוש בפסוק זה (דזה שזב מטמא כלים אפשר ללמוד בקל וחומר מהדין שזב מטמא אדם, ומטמא אפילו במשכב ומושב)?

ולכן מבהיר רש"י ש"יכול אפי' נגע בו מאחוריו" שהיה סברא לומר שזהו החידוש בפסוק זה. ולראיה מוסיף "וכו' כדאיתא בתו"כ", ששם ישנה הוא אמינא ש"יכול אפילו נגע בו מאחוריו" (זאת אומרת רש"י מביא "יכול אפילו נגע בו מאחוריו כו'" לא כדי להביא את ראיית התו"כ שאינו מטמא מאחוריו מגז"ש, אלא אדרבא רש"י מתכוון להווא אמינא שהזב מטמא כלי חרס בנגיעה מאחוריו).

אך ההכרח שאי אפשר לפרש כן מפרש רש"י בסיום פירושו: "איזהו מגעו שהוא ככולו הוי אומר זה היסטו". והביאור: המילים "וכל אשר יגע בו הזב" הם מיותרות לגמרי, שהרי בפסוק שלפני זה נאמר "וכל אשר יגע בו הזב", והיה מספיק אילו נכתב "וכלי חרש ישבר". ולכן מסתבר לומר שהחידוש הוא בתיבות "יגע בו הזב". שהחידוש הוא שמדובר בסוג חדש של נגיעה שהוא ככולו.

ההוראה בעבודת ה': כלי חרס מרמז לאדם שיסודו מעפר. וכלי חרס אינו מטמא מאחוריו, דעניני הגוף שצריך להן אינם מטמאים אותו כי כך נברא שצריך לענינים גשמיים. [אך אם אינו בביטול דכלי חרס, והוא כלי עץ - גודל - או מתכת - קשה - אזי מתטמא מאחוריו שהרי השתנה מאופן בריאתו].

אך בטומאת הזב שהיא טומאה שהאדם ממשיך על עצמו (דלא כטומאת הנדה שהוא ענין טבעי) ישנה סברא שמטמא מאחוריו. ועל זה אומר רש"י שרק אם הטומאה נוגעת בכולו אזי מתטמא אך נגיעה סתמית אין בכוחה להעלים על העצם דאיש ישראל, כפסק הרמב"ם שבפנימיותו רוצה לקיים את כל המצוות ולהתרחק מן העבירות.